

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 276/2021-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou Jurek, advokátska kancelária, s. r. o., Páričkova 15, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavel Jurek, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 62 Ek 839/2020 z 18. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 17. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na podklade návrhu sťažovateľky ako oprávnenej sa na okresnom súde viedlo exekučné konanie proti povinným pre vymoženie nepeňažného plnenia a trov exekúcie na základe vykonateľného exekučného titulu, ktorým bolo uznesenie Okresného súdu Bratislava IV č. k. 22 C 2/2020 z 27. januára 2020 o nariadení neodkladného opatrenia (ďalej aj „exekučný titul“). Neodkladným opatrením boli povinným uložené povinnosti súvisiace s nerušeným užívaním nehnuteľnosti sťažovateľkou, a to na čas do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej v konaní o vypratanie nehnuteľnosti vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 22 C 58/2019.

3. Okresný súd uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom zamietol návrh povinných na zastavenie exekúcie. O ich sťažnosti proti tomuto rozhodnutiu rozhodol sudca okresného súdu napadnutým uznesením tak, že exekúciu zastavil a sťažovateľku zaviazal k povinnosti nahradiť povinným a súdnemu exekútorovi trovy konania.

4. V rámci dôvodov rozhodnutia sa okresný súd zaoberal otázkou, či v čase rozhodovania nedošlo k zániku exekučného titulu, ako na to poukázali povinní v rámci svojho návrhu na zastavenie exekúcie, t. j. či je exekučný titul naďalej vykonateľný. Preto okresný súd dožiadal Okresný súd Bratislava IV o poskytnutie informácie týkajúcej sa stavu konania o vypratanie nehnuteľnosti a zistil, že konanie bolo právoplatne zastavené. S ohľadom na toto zistenie a v kontexte § 333 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) vzhľadom na zastavenie exekúcie podľa § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku, konštatujúc, že exekučný titul (teda časovo obmedzené neodkladné opatrenie) *ex lege* zanikol uplynutím stanoveného času, a je daná skutočnosť, ktorá bráni vymáhateľnosti exekučného titulu.

5. Výrok o trovách konania založil okresný súd na § 199d ods. 2 Exekučného poriadku a na tom, že sťažovateľka navrhla viesť exekúciu na podklade exekučného titulu, ktorý v priebehu jej vedenia *ex lege* zanikol. Sťažovateľka ako oprávnená nesie podľa jeho názoru objektívne zodpovednosť za predložený exekučný titul v tom zmysle, či na jeho základe bude môcť byť vedené exekučné konanie. Vzhľadom na časovo obmedzené neodkladné opatrenie muselo byť sťažovateľke zrejmé, že daný exekučný titul nemusí spĺňať podmienku vykonateľnosti počas celého exekučného konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti predostiera námietky, ktoré podľa jej názoru spochybňujú ústavnú udržateľnosť záverov okresného súdu a ktoré možno rozdeliť do dvoch okruhov. V rámci prvého z nich namieta, že neboli splnené podmienky na zastavenie exekúcie a pokiaľ si okresný súd vyžiadal informáciu od iného súdu, iniciatívne vykonal dôkaz, ktorý žiaden z účastníkov exekučného konania nenavrhol, čím konal v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania.

7. V rámci druhého okruhu námietok sťažovateľka prezentuje názor, že okresný súd pri rozhodovaní o trovách konania interpretoval právne normy v rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti. Argumentuje, že v čase začatia exekučného konania existoval exekučný titul a konanie pokračuje o vzájomnej žalobe, ktorú Okresný súd Bratislava IV (podľa jej názoru) nesprávne vylúčil na samostatné konanie. Uloženie povinnosti zaplatiť povinným trovy konania vníma sťažovateľka ako trest za vlastnú poctivosť a domáhanie sa svojho legitímneho práva priznaného exekučným titulom. Je presvedčená o tom, že návrh na vykonanie exekúcie podala dôvodne, jej zastavenie nezavinila, a preto mal okresný súd na danú situáciu aplikovať § 257 CSP a náhradu trov konania nepriznať žiadnemu z účastníkov exekučného konania. Je zrejmé, že ide o prípad osobitného zreteľa, a to aj keby exekučný titul zanikol (t. j. aj keby sa nekonalo o vzájomnej žalobe). Na vyváženie neprimeraností má pritom súd k dispozícii aj čl. 4 CSP, ktorého cieľom je, aby výsledkom rozhodnutia bolo rozumné a spravodlivé usporiadanie vzťahov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky o porušení jej práv napadnutým uznesením, pretože záver okresného súdu o zastavení exekúcie nie je správny a je poznačený procesným pochybením, ktoré predstavovalo porušenie zásady kontradiktórnosti konania. Súčasne sťažovateľka napáda správnosť výrokov o trovách konania, ktoré s ohľadom na konkrétne okolnosti veci vníma ako nespravodlivé.

9. Ústavný súd v súvislosti s naformulovaným obsahom ústavnej sťažnosti zdôrazňuje doktrínu minimalizácie jeho zásahov do činnosti orgánov verejnej moci, čo vyplýva zo samotného postavenia ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti. Ústavný súd je povinný skúmať, či bolo konanie ako celok spravodlivé, avšak vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06). Ústavný súd teda koriguje len tie najextrémnejšie excesy orgánov verejnej moci.

10. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy), je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania, resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležité odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

11. V intenciách uvedenej judikatúry ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutého uznesenia, pričom jeho úloha spočívala v prvom rade v posúdení skutočnosti, či sa záver okresného súdu o zastavení exekúcie zakladá na zákonných dôvodoch bez akýchkoľvek procesných záťažů zasahujúcich podstatu namietaných práv a či tieto dôvody boli dostatočné, výstižne a ústavne konformne formulované.

12. Je nesporné, že okresný súd vo veci sťažovateľky vychádzal z exekučného titulu, ktorým bolo neodkladné opatrenie nariadené na čas do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej v konaní o vypratanie nehnuteľnosti. Povinní vo svojom návrhu na zastavenie exekúcie tvrdili, že exekučný titul je nevykonateľný, pretože konanie o vypratanie nehnuteľnosti bolo zastavené, čo preukazovali rozhodnutím vydaným vo veci samej. Svoje tvrdenie však nepodporili predložením doložky o jeho právoplatnosti. S ohľadom na tvrdenie povinných o tom, že exekučný titul zanikol, okresný súd dožiadal Okresný súd Bratislava IV a zistil, že predmetné rozhodnutie o zastavení konania vo veci samej je právoplatné, čo vyhodnotil ako dôvod, ktorý bráni vymáhateľnosti exekučného titulu. Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že argumentácia okresného súdu vzťahujúca sa na dôvodnosť zastavenia exekúcie zodpovedá príslušným ustanoveniam Exekučného poriadku a súvisiacim právnym predpisom (Civilným sporovým poriadkom). Záveru okresného súdu o tom, že exekučný súd je oprávnený (a aj povinný) skúmať, či je exekučný titul materiálne a formálne vykonateľný, pretože exekúciu možno viesť zásadne iba na základe vykonateľného exekučného titulu (od začatia až do ukončenia exekučného konania), niet z ústavnoprávneho hľadiska čo vytknúť. Na tom nemôže nič zmeniť ani námietka sťažovateľky vychádzajúca výlučne z vlastného presvedčenia, že súd nesprávne vylúčil jej vzájomnú žalobu na samostatné konanie, a teda že konanie vo veci samej nie je právoplatne skončené. Nesprávnosť procesného postupu všeobecného súdu o vylúčení vzájomnej žaloby totiž neopiera o nič iné, než o vlastný názor. Podstatné z hľadiska posúdenia veci a vedenia exekúcie je, že rozhodnutie o zastavení konania o vypratanie nehnuteľnosti nadobudlo právoplatnosť, a že (iba) na túto skutočnosť bolo naviazané trvanie neodkladného opatrenia.

13. Ani námietka sťažovateľky o porušení princípu kontradiktórnosti konania založená na tom, že okresný súd bol neprímerane iniciatívny, pokiaľ išlo o obstarávanie dôkazov, nemá opodstatnenie. V prvom rade je potrebné uviesť, že zásada kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní je v exekučnom konaní ako nesporovom konaní značne oslabená (m. m. I. ÚS 284/2016). Exekučné konanie je totiž osobitným druhom civilného konania, v ktorom všeobecný súd už nerozhoduje o sporných nárokoch účastníkov, ale v rámci svojich rozhodovacích právomocí len posudzuje splnenie podmienok na nútený výkon exekučného titulu, ktorým bolo v danom prípade právoplatné uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia. Okrem toho, z koncepcie Civilného sporového poriadku, ktorého ustanovenia sa použijú aj na exekučné konanie (§ 200 Exekučného poriadku, pozn.), vyplýva, že sudca nie je pasívnym arbitrom, ktorý je pri zisťovaní skutkového stavu odkázaný iba na tvrdenia a dôkazné návrhy strán, a to o to viac v situácii, ak skúma materiálnu a formálnu vykonateľnosť exekučného titulu. Podľa názoru ústavného súdu nešlo o prehnanú aktivitu sudcu, pokiaľ požiadal iný okresný súd o doplňujúcu informáciu, resp. (presnejšie povedané) o overenie tvrdenia povinných o tom, že konanie vo veci samej sa skončilo právoplatným rozhodnutím o zastavení konania. Mieru a možnosti súdu podieľať sa na hľadaní pravdy v civilnom procese totiž výslovne vymedzuje aj zákon (najpriliehavejšie danej veci napr. v § 185 ods. 2 a 3 CSP). K samotnej problematike nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktoré vzišlo z konania o vypratanie nehnuteľnosti, sa sťažovateľka vyjadrila v rámci stanoviska k sťažnosti povinných, a teda oprávnenia vyplývajúce z tohto princípu jej boli v plnej miere zachované.

14. Pokiaľ ide o výroky o trovách exekučného konania, ústavný súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní ústavných sťažností týkajúcich sa tejto problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou zaručených práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

15. Ústavný súd však nezistil v časti napadnutého uznesenia, v ktorom okresný súd zdôvodňoval svoje rozhodnutie vo výrokoch o trovách exekučného konania, takú skutočnosť, ktorá by signalizovala jeho svojvoľný postup nemajúci oporu v zákone. Okresný súd postupoval v rámci vymedzenom príslušnými procesnými predpismi regulujúcimi trovy konania (§ 199a ods. 1 a nasl. Exekučného poriadku) a nedopustil sa takého výkladu (a aplikácie) príslušných ustanovení Exekučného poriadku, ktorým by poprel ich podstatu, zmysel a účel a ktorý by predstavoval nepredvídateľnú interpretačnú svojvôľu. Závery okresného súdu sú v napadnutom uznesení riadne zdôvodnené, uznesenie nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti ani arbitrárnosti. Ústavný súd teda nezistil, že by bol výklad okresného súdu z ústavného hľadiska neospravedlňiteľný a neudržateľný v takej miere, aby v dôsledku toho mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Samotná skutočnosť, že sťažovateľka má na vec odlišný názor, bez ďalšieho neznamená porušenie ňou označených práv.

16. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu nemožno závery okresného súdu vyhodnotiť ako svojvoľné, resp. také, ktoré by popierali zmysel a účel príslušných ustanovení Exekučného poriadku, a ani v namietanom postupe okresného súdu nebadat' porušenie procesných princípov, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu